

Zgodnie z ust. 1 art. 36 ustawy o systemie oświaty, szkołą kieruje nauczyciel, a więc osoba mająca kwalifikacje określone w art. 9 Karty Nauczyciela oraz w przepisach wykonawczych wydanych na jego podstawie, któremu powierzono stanowisko dyrektora. Ponadto dyrektor szkoły lub placówki musi posiadać stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego (zasady uzyskiwania stopni awansu zawodowego określają przepisy art. 9a-9h KN).

Dlatego też dyrektorem może być osoba która:

1. posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje prace na stanowisku do którego są to wystarczające kwalifikacje,
2. przestrzega podstawowych zasad moralnych
3. spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu
4. posiada stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego (akt nadania stopnia awansu zawodowego powinien być prawomocny w dniu przystąpienia do konkursu na stanowisko dyrektora, prawomocny oznacza, że nie przysługuje od niego zwyczajny środek zaskarżenia).

Wątpliwości zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie sprawia pojęcie „powierzenia stanowiska”. Istnieją w tym zakresie dwa poglądy. Pierwszy w myśl którego powierzenie stanowiska dyrektora może stanowić podstawę nawiązania stosunku pracy, natomiast drugi zgodnie z którym następuje w tej sytuacji jedynie zmiana statusu pracowniczego nauczyciela, ale bez zmiany charakteru zatrudnienia.

W orzecznictwie sądów administracyjnych nie ma jednoznacznej odpowiedzi na powyższe pytanie. W jednym z wyroków znaleźć możemy stwierdzenie, że powierzenie funkcji dyrektora szkoły jest zbliżone charakterem do powołania i odwołania, w rozumieniu Kodeksu Pracy (z uwzględnieniem szczególnych warunków odwołania o jakich mowa w art. 38 ustawy o systemie oświaty)(Wyrok NSA we Wrocławiu., SA/Wr 1489/94). Natomiast odmienny pogląd zaprezentowano w Uchwale Składu 7 Sędziów NSA, gdzie stwierdzono, że zarówno akt powierzenia jak i odwołania ze stanowiska dyrektora szkoły, jakkolwiek wywołują skutki w sferze stosunku pracy nauczyciela zajmującego stanowisko kierownicze, są jednak czynnościami administracyjnoprawnymi (OPS 6/96).

Podobne wątpliwości komentowany przepis budzi w doktrynie. Z. Kubot określa status dyrektora szkoły lub placówki jako jeden z przypadków tzw. pracy rotacyjnej. Polega ona na połączeniu w ramach jednego stosunku pracy wykonywania różnych rodzajów pracy na różnych stanowiskach. W przypadku nauczyciela, któremu powierzono stanowisko dyrektora, obok dotychczasowej pracy, pojawia się objęcie przez niego stanowiska kierowniczego na czas określony. Powierzenie stanowiska nie rodzi stosunku pracy odrębnego od stosunku pracy nauczyciela, lecz jest ono tylko powierzeniem dodatkowej funkcji w ramach stosunku pracy już istniejącego (pogląd ten nie rozstrzyga jednak kwestii, gdy brak było stosunku pracy istniejącego przed powierzeniem stanowiska) (Praca rotacyjna w stosunku pracy, PiZS2004, nr. 9, str. 33 i nast.). Natomiast A. Dubowik twierdzi, że powierzenie stanowiska dyrektora szkoły będzie w pełni odpowiadać kodeksowemu powołaniu na stanowisko kierownicze wobec nauczyciela niepozostającego wcześniej w stosunku pracy z placówką oświatową, w której powierzono mu stanowisko dyrektora (w tym przypadku autorka wyróżnia sytuację, w której stosunek pracy ze szkołą lub placówką uprzednio nie istniał) (Głosa do wyroku SN z dnia 15 kwietnia 1999 r., I PKN 11/99).

Także w orzecznictwie Sądu Najwyższego brak było zdecydowanych wypowiedzi. Za taką uznać

możemy dopiero jeden z aktualnych wyroków tegoż Sądu z dnia 19 maja 2011 r., I PK 267/10 (LexPolonica nr 2619052).

W uzasadnieniu powyższego wyroku wskazano, że co prawda czynności zmierzające do powierzenia stanowiska dyrektora szkoły, mają charakter czynności z zakresu prawa pracy, a kandydat na stanowisko dyrektora szkoły wyłoniony w drodze konkursu ma roszczenie o nawiązanie stosunku pracy na tym stanowisku, jednakże należy w tym przypadku rozważyć, czy nauczyciel któremu pragnie się powierzyć stanowisko dyrektora szkoły lub placówki, był w niej uprzednio zatrudniony, czy też nie, oraz czy w ogóle jest nauczycielem (kwestię powołania na stanowisko dyrektora, osoby nie będącej nauczycielem przybliżymy w kolejnym artykule).

Bycie nauczycielem w świetle art. 5b ustawy o systemie oświaty jest równoznaczne z zatrudnieniem na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela, która w art. 10 określa tylko dwie możliwe podstawy zatrudnienia nauczycieli: umowę o pracę lub mianowanie. Nie uczyniono żadnych wyjątków w stosunku do nauczycieli pełniących funkcje kierownicze w szkole.

Dlatego też, zdaniem Sądu powierzenie stanowiska dyrektora nauczycielowi, nie jest aktem nawiązania stosunku pracy dla tego nauczyciela, niezależnie od tego, czy był on zatrudnionemu w danej szkole, czy też nie pozostawał uprzednio w stosunku pracy z tą szkołą.

Stanowisko dyrektora powierza się bowiem nauczycielowi, czyli jak wskazano wyżej osobie zatrudnionej w takim charakterze na podstawie przepisów Karty Nauczyciela. Jeżeli zatem konkurs na dyrektora szkoły wygra osoba posiadająca kwalifikacje nauczycielskie, uprzednio nie zatrudniona w tej szkole, to do nawiązania z nią stosunku pracy dochodzi na podstawie właściwych przepisów Karty Nauczyciela – art. 10, z tym że treść tego stosunku pracy należy oceniać z uwzględnieniem okoliczności powierzenia stanowiska dyrektora szkoły.

Podsumowując: powierzenie stanowiska dyrektora szkoły nauczycielowi zatrudnionemu dotychczas w szkole jest tylko okresową zmianą dotychczasowych warunków zatrudnienia, zaś w odniesieniu do osoby nie pozostającej w stosunku pracy z daną szkołą, powierzenie stanowiska dyrektora musi być poprzedzone nawiązaniem nauczycielskiego stosunku pracy, jednakże przy uwzględnieniu, że taka potrzeba wynika z powierzenia nauczycielowi stanowiska na czas określony.